

DOPIS

AKPR, f. KPR, protokol T, sign. T 1400/21, k. 60. Opis, strojopis.

a – Pripísano tužkou, nikoliv rukou T. G. Masaryka.

1 – Viz dok. č. 87.

2 – Rozumí se diplomat Ludvík Strimpl.

M. Slávik T. G. Masarykovi
Michalovce, 1. června 1922

/93

Pane Prezidente!

Nížepodpísaný dr. Michal Slávik, na tento čas ešte zemplínský župan,¹ ako občan a nie ako úradník, dovoľujem si Vám predložiť toto

mémorandum:

Po celom Slovensku zúri autonomistické hnutie, u jednotlivých strán (slov[enská] národná strana, u veľmi mnohých zo slov[enskej] ľudovej strany) deje sa to z presvedčenia, u ostatných (všetky maďarské strany a slov[enská] krest[ansko] soc[ialistická] strana) strán ale má to maďarskopolitické úzadie. Isté je i to, že k vzplanutiu tohoto ohňa u strán a jednotlivých stojacích na podstate jednotnosti a nerozdielnosti čs. republiky, prispelo nejasné postupovanie pri vymenovaní úradníkov a krikľavé prípady daktorých úradníkov, ako i plánovitý postup čštenia. Konkrétne prípady uvádzam: na Slovensko vymenovaní boli za sluhov Česi, napriek tomu, že sa uchádzali o tie miesta miestni a osvedčení Slováci. Keď i nemáme mnoho inteligencie národnej, ale už aspoň za sluhov je nás dost a slúžiť už len vieme, veď tisíc rokov sme boli sluhami! Mnohí učitelia a takmer všetci českí úradníci i vo štvrtom roku republiky nenaučili sa ani slova po slovensky. Najdú sa učitelia (Michalovce), ktorí zúmyslne čestia (miesto „tu“ kážu povedať „zde“, miesto mäsa, nôž, koň dajú písať masa, nož, koň), sú profesori (čs. reálne gymn[á]z[ium] v Bratislave), ktorí požadujú, aby všetci Slováci na českej hodine podali len českú prácu, avšak na slovenskej hodine ani jeden Čech nemusí podať slovenskú prácu. Títo vychovávajú tých najzúrivejších autonomistov. Poznám študentov z Myjavy, ktorí vždy boli nositeľmi československej vzájomnosti a ktorí po prevratu dobrovoľne vstúpili do prvého slovenského pluku, a dnes sú fanatickými autonomistami následkom sústavného čštenia zo strany profesorov. V osvetovom odbore v Bratislave verejne bolo hlásané, že „Bratstvi“ neslobodno preložiť do slovenčiny, lebo by práca stratila – vraj – pel.

Pane Prezidente! Nerácte toto brať ako sťažnosť, lež ako úprimný výron zo slovenského a za bezpodmienočnú vzájomnosť bijúceho srdca! Nie som autonomistom, ale predvídam, že takýmto postupovaním časom úplne sa odcudzí slovenská vetev od českej! Pri dobrej vôli dá sa tomuto predísť, a preto navrhujem:

1. previesť čs. zákon o župnom zriadení² čím prv, aby autonomistické snahy v tomto našli žlab, aby miesto prílišného politizovania ľudia sa starali o miestne potreby;

2. vypovedať zákonom, že na Slovensku pri rovnovej kvalifikácii má prednosť osvedčený Slovák-úradník a za sluhu (zriadenca: mý byť braný v prvom rade osvedčený Slovák);

3. nariadiť všetkým českým úradníkom, menovite ale učiteľom a profesorom, že do roka musia sa podrobiť skúške zo slovenčiny;

4. nariadiť všetkým úradníkom, ktorí už vyše roka pracujú na Slovensku, aby slovenské podania vybavovali len v slovenčine a české Česi v češtine.

Body 2–4 zdajú sa byť tak samozrejmy, že by ich nebolo treba žiadať, keby nepa-
noval opačný smer. Bod tretí a štvrtý musím odôvodniť. Ministerstvo vydalo nariadenie, že učители, ktorí majú v diplome značku z vyučovacej reči inej, ako zo slovenčiny a učia v slovenskej škole, do konca roku 1923, musia zložiť skúšku zo slovenčiny, dejepisu a vlastivedy. Mnohí slovenskí učители sú uspôsobilí z maďarčiny a zo slovenčiny, a predsa sú podrobení skúške (celkom správne), kdežto českí učители vyhýbajú [sa] jej a už neskladajú túto skúšku ani len zo samej slovenčiny. Zákon č. 126 z 29. febr[uára] 1920³ vraví, že na Slovensku spravidla úraduje sa po slovensky, avšak vidíme, že z pravidla stáva sa výnimka a z výnimky pravidlo!

Pane Prezidente! Som presvedčený, že otázka autonómie týmto spôsobom bola by riešená, lebo – ved' – je to otázka v prvom rade otázka chleba, existencie! Keď ľud dostane možnosť sám si spravovať lokálne veci (správna autonómia), keď slovenský národ uvidí, že jeho dobrí synovia (nie maďaróni!!!) majú zabezpečené miesta na Slovensku, a keď uvidí ten slovenský národovec, že bratia Česi sa prispôsobujú slovenským pomerom na Slovensku, tak, ako my sa prispôsobujeme a sa i musíme českým pomerom v Česku, vtedy krom štátu neprajných živlov každý prestane sa byť za legislatívnu autonómiu.

Michalovce, 1. júna 1922.

S výrazom úcty a oddanosti
Michal Slávik, v. r.

MEMORANDUM

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R-2, k. 396. Opis, strojopis.⁴

a – Na dokumentu vlastnoruční Masarykova poznámka: Župy! Slovensko.

1 – Michal Slávik (1880–1964), slovenský právnik a agrárni politik. Zemplinský župan v letech 1920–1922.

2 – Miněn je zákon č. 126/1920 Sb. z. a n. z 29. února 1920. Do praxe byl uveden v roce 1923, ovšem pouze na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

3 – Miněn je jazykový zákon, správně má být č. 122/1920 Sb. z. a n. Zásada, že v českých zemích se úraduje zpravidla česky a na Slovensku zpravidla slovensky byla zakotvena v § 4.